

2024_Anul TRIBUNA 140 (XX):

Miza era controlul asupra cotidianului sibian? - Da! Există o mare criză internă! - Abandonarea pasivismului politic și „direcțiunea nouă”?

Prima „criză a *Tribunei*”, a fost prezentată sintetic de istoricul dr. Vasile Crișan în lucrarea „*Enciclopedia Tribunei*” (vol. I. pag 152-155); reproducem din lucrare: «Sub sintagma alăturată se circumscriu o seamă de frământări din sânul mișcării naționale a românilor din Ardeal de la mijlocul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea, în care *Tribuna* și Institutul tipografic care o tipărea, au reprezentat elemente ale disputei. Oricât de complicate erau problemele legate de regimul proprietății asupra Institutului tipografic și a ziarelor editate de acesta, oricât de multe erau dificultățile financiare, nu acestea au reprezentat adevăratele cauze ale „crizei *Tribunei*”. Miza era mult mai mare: orientarea politică a Partidului Național Român, în condițiile în care Mișcarea memorandistă își dovedise ineficacitatea și declanșase ofensiva fără precedent a guvernului unguresc asupra comitetului executiv și a presei românești favorabile Memorandumului, în rândurile căreia *Tribuna* ocupa un loc de frunte. În acești ani de început al ultimului deceniu al sec. XX, marcați de mișcările Replicei și a Memorandumului, urmate de răsunătoare procese, în sânul factorilor de decizie ai Partidului Național s-au conturat două grupări intrate în conflict. Pe de o parte, Eugen Brote, sprijinit de Ioan Slavici, Cornel Pop Păcurariu, Bogdan-Duică, Ioan Russu-Șirianu, întemeietorul și redactorul responsabil al *Foii poporului*, Vasile Mangra, frații Septimiu și Tit Liviu Albin, Daniil Popovici-Barcianu, Dimitre Comșa și alți tribuniști, iar de cealaltă parte dr. Ioan Rațiu, George Pop de Băsești, Iuliu Coroianu, Teodor Mihali, Rubin Pațița, Gherasim Domide, Patriciu Barbu, așezați pe principiile Memorandumului și ale Programului Partidului Național din 1881. În condițiile multor procese de presă, a șicanelor nenumărate ale autorităților la adresa redactorilor, a rețelei de distribuție și a abonaților, Institutul tipografic ajunge, în anii '90 ai secolului XIX, în pragul falimentului.

În aceste condiții, Alexandru Mocioni, unul dintre acționarii principali ai Institutului tipografic, solicită lichidarea lui.

Pentru a-i asigura supraviețuirea, Eugen Brote cumpără la licitație Institutul tipografic, facilitând continuarea publicării *Tribunei*, al cărui rol în sprijinirea mișcării memorandiste era de notorietate.

Odată cu intrarea la închisoare a redactorilor *Tribunei*, în urma condamnării lor în bloc în procesul de la Cluj din 12 septembrie 1893, izbucnește conflictul între Eugen Brote, aflat la București și Ioan Rațiu, președintele partidului, în legătură cu numirea unui nou redactor șef al *Tribunei*. Miza era controlul asupra cotidianului sibian în condițiile în care era pe rol procesul memorandiștilor iar Eugen Brote, emigrat la București, făcea jocul liberalilor lui D.A.Sturdza. Brote îl trimite la Sibiu pentru a prelua ziarul

pe Cornel Pop Păcurariu, omul său de încredere, în timp ce Ioan Rațiu îl impune în fruntea *Tribunei* pe Valeriu Branște, chemat în acest scop de la Brașov. Pus în fața acestei situații, Eugen Brote, printr-o scrisoare adresată lui Ioan Rațiu la 22 noiembrie/4 decembrie 1893, își dă demisia din Comitetul executiv al partidului. Intenția sa era de a scoate astfel *Tribuna* și *Foaia poporului* de sub autoritatea Comitetului executiv, implicat în problema numirii redactorilor.

În această fază a conflictului intervine și guvernul maghiar care, prin hotărârea judecătorească din 3/16 decembrie 1893, interzice apariția *Tribunei*, sub pretextul că proprietarul Institutului tipografic este transfug. Reluarea apariției gazetei era acum mai importantă decât competiția în sine. Prin urmare Eugen Brote face pasul înapoi, semnând o declarație prin care recunoștea că ziarul trebuie să reapară. Pentru rezolvarea *de jure* a situației, Brote își dă acordul pentru transferul proprietății Institutului tipografic asupra membrilor sibiieni ai Comitetului executiv: Ioan Rațiu, Nicolae Cristea, Daniil Popovici-Barcianu, Dimitrie Comșa și Septimiu Albini. Actul notarial a fost semnat de Popa-Necșa. *Tribuna* urma să reapară începând din 1 ianuarie 1894. Verdictul în procesul Memorandumului și ispășirea pedepselor în temnițele de la Segedin și Vaț, au amânat pentru o bucată de vreme conflictele din jurul *Tribunei*. Revenirea redactorilor săi din închisoare și numirea lui Vasile Mangra în fruntea „comitetului substituit” al partidului au refăcut influența lui Eugen Brote asupra gazetelor sibiene.

Ioan Rațiu, împreună cu ceilalți partizani ai săi, era la închisoare. Încercarea lui Nicolae Cristea, după ispășirea pedepsei, în martie 1895, de a prelua *Tribuna* în numele lui Ioan Rațiu și a grupului memorandist a dat greș.

Soluționarea „crizei *Tribunei*” se amână încă o dată, fără a fi aplanate conflictele între cele două grupări din sânul conducerii Partidului Național. Dacă observația lui Ioan Slavici, după care Ioan Rațiu ținea ca Eugen Brote să nu mai fie proprietar al Institutului tipografic și, implicit, al *Tribunei*, coroborată cu aluzia subînțeleasă că făcea aceste presiuni la sfaturile lui Lascăr Catargiu și a colegilor săi conservatori, rezultă, firesc, că luptele în jurul Institutului tipografic și al ziarelor pe care le edita, aveau o miză politică și pentru București. Iar, deoarece *Tribuna* avusese constant o componentă publicistică pro-habsburgică și anti-maghiară este plauzibil să-i dăm dreptate lui Slavici când afirmă că șarjele îndreptate împotriva „tribuniștilor” au fost determinate de presiunile Budapestei asupra oamenilor politici de la București pentru a tempera radicalismul anti-unguresc al frunțașilor politici români din Transilvania.

Criza va reizbucni în ultimele luni ale anului 1895 cu o violență și mai mare. Ea a fost redeschisă de două evenimente aparent fără legătură directă între ele. În septembrie 1895 monarhul îi grațiază pe inculpații din procesul Memorandumului care mai erau încă în închisoare. Ioan Rațiu revine în Sibiu și preia conducerea executivă a partidului. În octombrie 1895 în România, guvernul conservator a căzut în favoarea liberalilor. D.A. Sturdza, aflat în strânse relații cu gruparea lui Eugen Brote, ajunge la conducerea guvernului. Aparent poziția lui Brote a ieșit întărită. Dar, primul ministru român, care își crease o mare notorietate politică prin declarațiile de sprijinire a luptei românilor din monarhia austro-ungară și prin criticile aduse conservatorilor cu privire la pasivitatea lor față de suferințele fraților de peste Carpați, își schimbă declarațiile sale anterioare în problema națională. El declară tranșant că guvernul său se va abține de la orice amestec în treburile interne ale Austro-Ungariei. Această schimbare spectaculoasă de poziție a provocat mari deziluzii în rândul românilor din Ardeal, slăbind, implicit, și poziția lui Eugen Brote. În aceste condiții, în noiembrie 1895, Ioan Rațiu ia din nou inițiativa. La 15-17 noiembrie Comitetul executiv a votat pentru preluarea Institutului tipografic. Au votat împotriva D.P. Barcianu și D. Comșa. Peste câteva zile este înlăturat din redacție G. Bogdan-Duică. Acesta va cutreiera Transilvania pentru a-i organiza pe partizanii lui Brote în vederea unei acțiuni energice împotriva vechii conduceri a partidului, în frunte cu Ioan Rațiu. Lucrurile evoluau spre o confruntare decisivă și spre ruptură. *Tribuna*, ajunsă din nou în mâna partizanilor lui Ioan Rațiu, într-un editorial intitulat *Crisa noastră*, era pusă pe dezvăluiri: „Până acum am tăcut, acum spunem totul: **Da! Există o mare crisă internă** la Institutul tipografic și în legătură cu organele partidului național *Tribuna* și *Foaia Poporului*”.

La rândul său, Eugen Brote se hotărăște să acționeze mai viguros pentru impunerea unei noi orientări în sânul mișcării naționale din Transilvania și Ungaria. În acest sens sunt convocate două întâlniri, la Brașov, în 10/22 decembrie și la Sinaia, la 11/23 decembrie 1895, unde au loc convorbiri pregătitoare pentru lansarea unei „noi direcții”. Ioan Rațiu în fața acestor semne de dizidență îi concediază din redacția foilor sibiene pe I. Russu-Șirianu și pe G. Bogdan-Duică, apoi întrunește Comitetul executiv, care, cu 11 voturi contra 5, aprobă acțiunea lui Rațiu. D.P. Barcianu, urmat de D. Comșa, V. Fodor, N. Cristea își dau demisia din Comitet, alții se mențin în afara conflictului. În acest stadiu al crizei intervine viguros Aurel C. Popovici, acuzându-i pe Eugen Brote și partizanii săi de trădare a cauzei naționale. În esență, concluziile la care a ajuns Popovici și pe care le-a dat publicității prin ziarul *Tribuna*, erau foarte grave. Ele vizau nici mai mult nici mai puțin decât înlăturarea de la conducerea partidului a grupării conduse de Ioan Rațiu, subordonarea acestuia lui Eugen Brote, printr-o reorganizare din temelii, editarea unui nou oficios al partidului, dacă Institutul tipografic și *Tribuna* nu pot fi câștigate pentru „noua organizațiune”, renunțarea la Programul din 1881 și împăcarea cu unghurii, prin adoptarea activismului politic în situația unor concesi reciproc. **Abandonarea pasivismului politic**, reformularea punctului din Programul de la 1881 privind autonomia Ardealului, activismul, tratativele cu guvernele unghurești din finalul primului deceniu al secolului al XX-lea și din anii premergători ai Primului Război Mondial se regăsesc în germen în „**direcțiunea nouă**” preconizată de Brote și Slavici în 1896. Prin dezvăluirile sale, Aurel C. Popovici, a fost factorul decisiv care a tranșat „criza *Tribunei*” în favoarea lui Ioan Rațiu și a grupului, destul de firav, care îi mai rămăsese credincios. Opinia publică românească din Transilvania își reorientează simpatiile spre vechii conducători memorandiști, din rândurile cărora se desprinsese Eugen Brote și foștii redactori ai *Tribunei* din vremea în care Slavici era directorul cotidianului sibian. Mare parte dintre membrii Comitetului național revin și ei asupra deciziei de a-l urma pe acesta din urmă. Pentru încă aproape un deceniu P.N.R. se va menține pe pozițiile Programului național de la 1881 și ale pasivismului. Eugen Brote va continua pe drumul spre activismul politic, sprijinit de Vasile Mangra, Ioan Slavici și Septimiu Albini. Purtătorul de cuvânt al acestei noi orientări va fi ziarul *Tribuna poporului*, care va apare la Arad, începând din 25 decembrie 1896/ 6 ianuarie 1897».

Pentru toți cei care doresc să cunoască istoria cotidianului *Tribuna*, anunțăm că lucrarea istoricului dr. Vasile Crișan se mai găsește la biroul „Mica publicitate”, al Casei de Presă și Editură *Tribuna*, str. George Coșbuc, nr. 38.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2024-tribuna-140-20-miza-era-controlul-asupra-cotidianului-sibian-da-exista-o-mare-criza-interna-abandonarea-pasivismului-politic-si-direcțiunea-noua-175696.html>

Tribuna 140 ani din 1884

Dintotdeauna pentru totdeauna!

DANIELA CÎMPEAN
Președinta CONSILIULUI JUDEȚEAN SIBIU

3 ANI
construim
în JUDEȚUL SIBIU

danielacimpean.ro

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna de nord Centrul Cultural

2024 Tribuna 140 (20): Miza era controlul asupra cotidianului sibian? - Da! Există o mare criză internă! - Abandonarea pasivismului politic și „direcțiunea nouă”?

Marius HALMAGHI 12.05.2024 19:42 548 vizualizari 0 comentarii

În: *Tribuna*, 12 mai 2024